

Latvijas Nacionālās bibliotēkas pastāvīgā ekspozīcija "Grāmata Latvijā" iepazīstina ar Latvijas grāmatniecības vēsturē nozīmīgām tēmām. Aicinām iepazīties ar dažām no tām.

Ja rodas jautājumi vai komentāri, raksti gramata.latvija@lnb.lv!

Atbildi uz jautājumiem, kā esi vienojies ar skolotāju – raksti citā dokumentā vai kā komentārus pdf failā, vai arī atbildi mutiski.

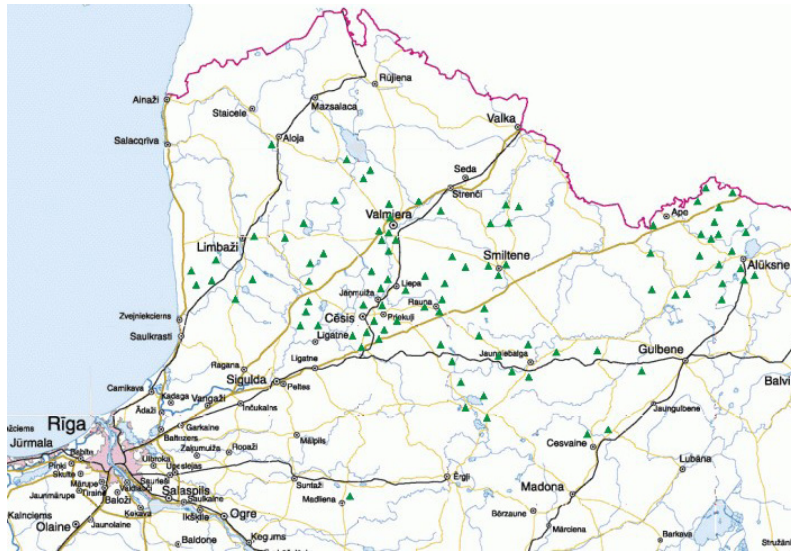
Kas kopīgs Vidzemes brāļu draudzei un soctīkliem?

Apgaismības laikmetā būtiska nozīme bija ar reliģisko dzīvi saistītām grāmatām. 18. gadsimtā Vidzemē savdabīgu grāmatu kultūru aizsāka piētisma ietekmē iedibinātā brāļu draudzes jeb hernhūtiešu kustība. No luterāņu draudzēm neatkarīgajās hernhūtiešu kopienās bija nojaukta ierastā sociālā hierarhija, un līdzdarboties garīgās dzīves kopšanā tika aicināts ikviens. Tas deva iespēju zemniekiem no lasītājiem kļūt arī par autoriem un grāmatu radītājiem. Saspīlētās attiecības ar varu un baznīcu apgrūtināja hernhūtiešu tekstu tipogrāfisku pavairošanu, mudinot hernhūtiešus tulkotās un pašu rakstītās grāmatas pavairot rokrakstā.

Vēstures lūzumpunkti

Politika/sociālais	Grāmata
1700–1721 – Lielais Ziemeļu karš, kura rezultātā Vidzeme un Rīga kļuva par daļu no Krievijas impērijas.	1700–1721 – kara un mēra ietekmē samazinājās iedzīvotāju skaits Vidzemē, līdz ar to saruka arī latviešu valodā iespiesto grāmatu daudzums.
1727 – Hernhūtē, Saksijā, izveidojās brāļu draudžu jeb hernhūtiešu kustība. 1729 – no Hernhūtes Vidzemē ieradās pirmie trīs brāļi un uzsāka kopienu veidošanu.	Pēc 1730 – Tallinā un Kēnigsbergā iespieda hernhūtiešu grāmatas latviešu valodā.
1743 – Krievijas imperatore Elizabete I (1709–1762) aizliedza hernhūtiešu kustību Vidzemē. To atkal atļāva 1764. gadā.	Pēc 1743 – zemniekiem Vidzemē konfiscēja un iznīcināja aptuveni 2000 iespiestās hernhūtiešu grāmatas.

Rakstītajam vārdam kā medijam bija svarīga nozīme brāļu draudzes jeb hernhūtiešu dzīvē. 18. un 19. gadsimtā apvidos, kuros darbojās šī kustība, lasītpratēju skaits bija lielāks nekā citur Vidzemē.

Attēls: Hernhūtiešu darbības centri Vidzemē 18. un 19. gadsimtā.

Skaties **1. video** (5:06 min)!

Brāļu draudzes kultūrvēsturiskā nozīme. Stāsta vēsturnieks Gvido Straube.
Avots: SIA "HansaMedia"

Atbildi uz jautājumiem.

- 1. Raksturo, kā brāļu draudze ietekmējusi būvniecību, dziedāšanas tradīciju, dzimumaudzināšanu, kapu kopšanas tradīcijas! (4)**
- 2. Raksturo brāļu draudzes lomu nacionālās pašapziņas veicināšanā! (2)**

Vēsturnieks Jānis Krēsliņš secina: "Vārda mediālā pārvērtība 18. gadsimtenī radikāli izmainīja Vidzemē pastāvošo saziņas kultūru. Vārda jaunais iesaiņojums radīja šķietami neapmierināmu, reizēm pat grūti izprotamu vajadzību pēc nepārtrauktas saziņas visdažādāko ļaužu starpā. Pat starp tādiem, kas iepriekš viens otram bija bijuši gluži sveši. Apmēram tā kā šodienas digitālajā sabiedrībā."

Skaties **2. video** (11:10 min) un/vai izlasi vēsturnieka Jāņa Krēsliņa eseju!

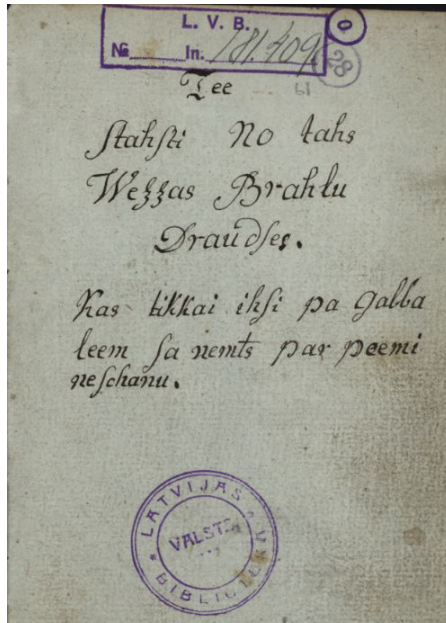
Brāļu draudzes kustības idejas un rokraksta grāmatniecība. Stāsta vēsturnieks Jānis Krēsliņš.
Video: Jevgeņijs Sisojevs, Toms Tauliņš

- 3. Uzraksti divus secinājumus, kas kopīgs brāļu draudzes kustībai ar mūsdienu sociālo tīklu vidi. (2)**
- 4. Kā tu saproti Jāņa Krēsliņa apgalvojumu, ka brāļu draudzes cilvēki aptvēra, ka "dzīve ir vairāk nekā ikdiena". (1)**

Interesanti

Latvijas Nacionālās bibliotēkas ekspozīcija "Grāmata Latvijā" par brāļu draudzes rokrakstiem stāsta ar konkrēta rokraksta paraugu. Iepazīsties ar to **digitālajā resursā!**

Aplūko arī citus rokrakstus!

Autors	Dāvids Krancs (1723–1777), vācu teologs, misionārs
Nosaukums	Tee Stahsti No taks Wezzas Brahļu Draudses. Kas tikkai ihsi pa gabbaleem sa ņemts par peemineschanu
	Tie stāsti no tās vecas brāļu draudzes, kas tikai īsi pa gabaliem saņemts par pieminēšanu
Tulkotājs	Nezināms
Tapšanas vieta un laiks	Cēsu apkārtnē, starp 1798. un 1801. gadu
Valoda	Latviešu
Par rokrakstu	Pēc brāļu draudžu kustības aizlieguma tās dalībnieki bija spiesti grāmatas pavairot rokrakstā. Vieni grāmatas slepus rakstīja vai tulkoja, citi aizliegto literatūru rokrakstā pavairoja.
	Šis no vācu valodas tulkotais brāļu draudzes vēstures noraksts nekad nav publicēts. No samērā plašās hernhūtiešu grāmatu rokrakstu kultūras ir palikuši tikai grāmatu noraksti, bet par to autoriem un pārrakstītājiem zināms ļoti maz.

5. Raksturo, kas tev kopīgs ar brāļu draudžu cilvēkiem? (1)

Citi rokraksti Latvijas Nacionālās bibliotēkas resursā atrodami **šeit**.
Par Vidzemes brāļu draudzi Nacionālajā enciklopēdijā lasi **šeit**.